

Érdemes néhány szót vesztegetni a finanszírozásra is. A jelenlegi kultuszminiszter a harmadik, akihez azzal a kéréssel fordultunk, hogy támogassa a találkozót, s a minisztérium térítse meg a vidéki színházak költségeit. A támogatás eredményeként nullszaldó esetén a teljes bevétel a befogadóknál maradna, ami növelné a marketinglehetőségeket, illetve szabadabb kezdet adna a helyár megállapításához. Ez szintén látogatottságnövelő tényező lehet. Reméljük, hogy a mesebeli hármasszám mesés eredményt hoz.

Most pedig két gondolat, amelyeket megtárgyalunk a vidéki igazgatókkal.

Az egyik a tematizálás. Csáki Judit leír egy alternatívát (klasszikus, vígjáték, modern dráma). Jobbnak gondolom, ha a prózát és a zenés darabokat választjuk szét. A prózai találkozó esetén a fenti három –

és ezen túl bármilyen – műfaj, választék megjelenhet. A zenés találkozó műsorában pedig az opera, az operett, a musical és a balett egyaránt szerepet kaphat. Természetesen eközben a stúdiókban prózai előadások is műsorra kerülhetnek.

A második gondolat az, ami igazából e cikk megírására készítetett. Csáki Judit véleménye szerint „a produkciók nem jelentéktelen hányadának éppen a csend az adekvát kritikái visszhangja”. Az egyik színházigazgató kolléga két évvel ezelőtt azt mondta, hogy „jól kiszúrtál velem, mert a találkozón nem lehet nem ott lenni”. Szeretnék a kritikusokkal is kiszúrni: azt szeretném, hogy ne lehessen nem írni valamennyi előadásról, hiszen a színházak más, fontosabb feladataiktól vonják el a pénzt, hogy épp ezért vagy részben ezért Budapestre jöhessenek. Fel-

ajánlom tehát, hogy amennyiben a Kritikusok Céhe megszervezi, hogy valamennyi előadásról legalább egy kritika szülessen, úgy azokat összegyűjtve önálló kiadvánnyként vagy valamelyik szaklap különszámaként kiadjuk, és valamennyi színházhoz, színházi fórumhoz és színházzal foglalkozó, annak életére befolyással bíró szervezethez eljuttatjuk. Ajánlatom természetesen nem önzetlen, megpróbálunk ehhez forrásokat szerezni. Ez és a remélt támogatás segítheti, hogy a találkozó ne „kiszúrás”, hanem színházi ünnep legyen, és a tét megnövekedése a jelölő kollégákat is a válogatási szempontok végiggondolására sarkallja.

Azt szeretnénk, ha a két másik országos színházi esemény (POSZT, Kisvárdai) mellett a Vidéki Színházak Találkozója is méltó helyre kerülne a fenntartók és a szakma tudatában.

Három társulat: három korszak

■ BESZÉLGETÉS REGŐS JÁNOSSEL ■

– Az idén huszonöt éve, hogy a Szkené Színháznál dolgozol, melynek jelenleg az igazgatója vagy. Hogyan kerültél ide?

– Színházi családból származom, de gyerekkoromban ellentmondásos élményeket szereztem ebben a közegben, ezért tudományos pályára készültem, népművelés–magyar szakra jártam. Az egyetemen néhányan megalapítottuk a Triviális Tudományos Diákkört, ahol olyan témákkal foglalkoztunk, mint az operett, a pornófilm, a western vagy a magyar nóta. A hetvenes évek végén ez meglehetősen merésznek és szokatlannak számított. A szakdolgozatomat Hofi Gézáról írtam, akit Homéroszhoz hasonlítottam strukturalista, szemiotikai alapozású elemzésemben. Dolgozatom sikere oda vezetett, hogy elkezdett érdekelni a színészi játék, de nem kritikusi szempontból.

– Hogyan alakult tovább az életed?

– Mivel népművelés szakot végeztem, a pomázi művelődési házba kerültem, ahonnan fél év után eljöttem, s az akkor szerveződő Népszínházba mentem. Az egyik utazó társulat vezetője és rendezőasszisztense lettem. Ez alatt a periódus alatt sikerült bepillantanom a színházi működés legalsó bugyraiba. Nagy kalandként éltem meg az egészet. Mivel apám, Regős Pál ak-

koriban a Szkené Együttes mozgásmestere volt, engem már sok élmény kötött ide, ezért szívesen jöttem. Olyan vezetőt kerestek, aki kialakítja a profiljukat..

– Mióta működik színház ebben az épületben?

– A hatvanas évek közepén Keleti István rendező alakította ki ezt a teret, az ország első szobaszínházaként. Engem nagyon érdekelt ez a fekete doboz, hiszen a mobil nézőtér és technika rengeteg lehetőséget rejt magában. Amikor 1979-ben ide jöttem, egy hagyományosabb, nem hivatásos színház, a Szkené Együttes, illetve a beszélgetőesteket szervező Együttes Színház, egy szociológiai indíttatású csoport dolgozott itt. Szerettem volna melléjük vendégként meghívni az akkori legjobb csapatokat, a Stúdió „K”-t és az Utcaszínházat, Hegedűs Tibor vezetésével. Az utóbbi csoport munkáját senki nem dokumentálta, ezért, sajnos, ma már kevesen emlékeznek rá. A Stúdió „K” akkori legendás Woyzeck-jét, az Utcaszínház pedig a *Műmama* című előadását hozta el. Először született átütő siker a Szkenében, az előttük itt dolgozó társulatok belterjesek voltak, rendszerint igen kevés néző előtt játszottak.

– Úgy tűnik, a Szkené minden periódusa egy-egy meghatározó társulathoz kötődik. Hogyan korszakolnád az első huszonöt évet?

– Az első szakaszt az Arvisura jellemzi, a másodikat az Utolsó Vonal, a harmadik periódust pedig a Pintér Béla Társulat határozza meg.

– Az Arvisura hogy került a Szkenébe?

– Somogyi István a kőbányai Szent László Gimnáziumban dolgozott, az ő társulata iskolai amatőr színházként indult. Eleinte csak egy-egy alkalomra hívtam meg őket, majd 1983-tól már folyamatosan nálunk dolgoztak. Ekkorra a Stúdió „K” irányt változtatott, az Utcaszínház pedig soha nem vált hagyományos értelemben vett műhellyé, szabad emberek társasága maradt. Az ő helyükre, illetve a még itt dolgozó csoportok mellé lépett be Somogyi csapata, amelyet akkoriban Tanulmány Színháznak hívtak. Ebben a periódusban olyan emblemikus előadások születtek, mint *A Mester és Margarita*. A kilencvenes évek elején indult az Utolsó Vonal, amely nem olyan műhelyszerű színház, mint az Arvisura. Állandóan veszekedtek, és a veszekedéseket egy az egyben megmutatták a közönségnek.

– Ki volt a vezetőjük?

– Az Utolsó Vonalnak nem volt vezetője, nagyon sok erős egyéniségből állt. Halálkomoly témákat dobtak fel, amelyeken a közönség betegre röhögte magát. Ez hihetetlenül vonzott, nagyon hamar benne találtam magam. Ekkor csináltam az első darabomat, a *Pomáz '77* címűt, majd 1993-ban az eddigi legsikeresebbet, a *Piroskát*. Az ilyen vállalkozásokra nemcsak engem, hanem másokat is bátorított a társulat.

– Mi történt az Arvisurával?

– Az arvisurások kezdetben gyanakvással tekintettek az Utolsó Vonallra, később azonban egyre többen játszottak az ő előadásaikban is. Somogyi is megszerette őket. Pintér Béla az első nem arvisurás szerepét a *Piroskában* játszotta. Mindenki élvezte,

hogy le lehet dönteni minden korlátot, mégpedig úgy, hogy mindvégig bennük maradjon mindaz, amit tanultak. Szimbiozis alakult ki. Ami az Arvisurát illeti, Somogyi István pedagógiai koncepciója felnőtt, érett embereknél már nem működött, és kezdett eltűnni a csillogás a szemekből – profikká váltak. Akkor kezdődött a harmadik korszak, a Pintér Béla Társulaté...

– *A kettő között azért volt egy hullámvölgy...*

– Két-három évig tartott. Ebben az időben találtam rá a KompMániára. Általában az a bajom a táncszínházzal, hogy nagyon ritka benne a scenikai vagy dramaturgiai gondolkodás, a színészi jelenlét. De Csabai Attila és Ladjánszki Márta olyan kivételes jelenség a színpadon, akiről a néző nem tudja levenni a tekintetét. Megpróbáltam erősíteni a prózai vonalat is. Ekkor rendeztem a *Frutta di marét*, majd később a *Don Quijotét*, ami azért is lényeges, mert így került ebbe a közegbe Thuróczy Szabolcs és Szemerédi Virág, akik később Pintér Béla előadásainak meghatározó figurái lettek.

– *Te soha nem akartál saját társulatot?*

– Nem, tudtam, hogy ez egy átmeneti korszak, amit megpróbáltam valahogy áthidalni.

– *Aztán jött a Népi rablét...*

– Ennek már voltak előjelei. Béla átszotott a *Don Quijotéban*, és amikor a próbafolyamat utolsó szakaszában elvesztettem a fonalat, akkor határozott huszárvágásokkal megoldotta a problémákat. Éreztem, hogy jó rendező lenne belőle. A felforgató szellemű *Népi rablét* megosztotta a nézőket és a kritikusokat.

– *Ugorjunk egy kicsit vissza az időben. Nagyon sokáig szinte kizárólag a Szkénében lehetett izgalmas külföldi előadásokat látni...*

– Apám kezdeményezte a mozgásszínházak meghívását, magát a szót is mi ketten találtuk ki. Ennek a színház típusnak nemzetközi a nyelve. A kor progresszív áramlatait magukban foglaló színházakat hívtunk meg, úgynevezett gerillaszínházakat, struktúrára kívüli együtteseket. Az első ilyen találkozó 1978-ban volt, majd két évente újra és újra megismétlődött. Mondanom se kell, rettentően kevés pénzből gazdálkodtunk, de ezek a fesztiválok alapjaiban forgatták fel az alternatív színházi közeget.

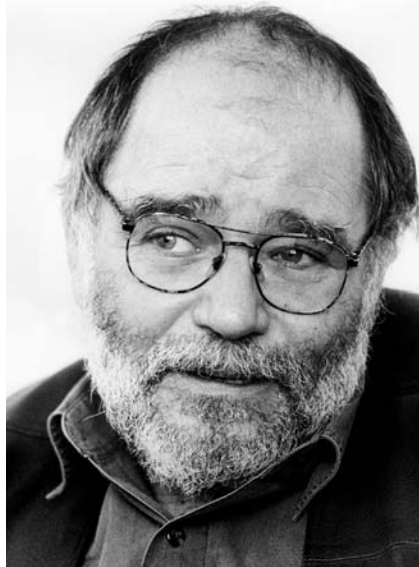
– *Hogyan jutottatok el ezekig a társulatokig?*

– Sokat olvastam, a sajtóajtókból ismerem meg őket. Levelet írtunk nekik, és magunk is meglepődünk, amikor boldogan eljöttek. A meghívások KISZ-es alapon történtek, így ránk nem vonatkozott az akkoriban kötelező engedélyeztetési procedura. Nyolcvan csoport jött Magyarországra a tizenöt vagy tizenhat fesztivál során. De a kilencvenes évek második felében már nem a Szkéné volt a legmegfelelőbb hely az ilyen típusú vendégjátékok számára, hiszen

több intézmény is átvette ezt a profilt. Ráadásul ma már a dolognak nincs politikai töltése vagy kuriózumjellege.

– *Milyennek látod a jövőt, hiszen a Pintér Béla Társulat az idén már a Nemzeti Színházban mutatta be új előadását?*

– Van egy jó hírem: következő bemutatójuk újra a Szkénében lesz. Átmeneti kiesésük miatt is rendeztem meg az évad közepén *Az ördögök idejét*. És folyamatosan megjelennek új alkotók is, társulatok is, mint például a Maladype. Szeretném meghívni azokat, akiket a fővárosban eddig nem nagyon lehetett látni, ilyen például Urbán András előadása, a *Könyökkanyar*.

Schiller Kata felvétele

– *A Szkéné Színház különleges helyzetben van. Nem a fővárosé, nem az önkormányzaté, hanem egy egyetem része.*

– A Szkéné státusa a legszerencsésebb az alternatív helyek közül. Lehetne több ilyen típusú színház, más egyetemeken.

– *Hogyhogy pont a Műszaki Egyetemen van helye egy ilyen intézménynek?*

– Itt hagyomány van az amatőr ténykedésnek, mindig is működött itt zenekar, énekkar. Sok fontos művész indult innen, például Zorán vagy Jordán Tamás. Ezt az egyetemet szellemi pezsgés jellemzi, és nemcsak a diákok, de a tanárok és a vezetők is nagyon egészségesen viszonyulnak a humán kultúrához. Tény azonban az is, hogy ők a közönségünknek csak kisebb részét teszik ki. Kezdetben azt hittük, elég, ha itt a színház az egyetem közepén, de a dolog nem így működik. Amikor egy-egy előadásnak híre megy a városban, csak akkor jönnek lassacskán az itteniek.

– *Mennyiben más olyan színházat vezetni, amely egy egyetem része?*

– Ez nagyon fontos különbséget jelent. Figyeltem a hajdani Egyetemi Színpadot, a Pesti Barnabás utcait és a Szerb utcait egyaránt, és láttam a széthullásukat. Bár remek produkciók is születtek, de megfedkeztek róla, hogy egy egyetem keretein belül dol-

goznak, nem vették figyelembe a közeget, és azt, hogy az ELTE szívességet tesz nekik azzal, hogy befogadja őket. Egy oktatási intézmény és egy profinak szánt színház működését csak nagyon finom diplomáciai érzékkel lehet összecsiszolni. Persze, rengeteg problémát jelent az ittlétünk, ezért számomra az első pillanattól kezdve fontos volt, hogy a takarítónőtől az egyetem rektoráig mindenki jó munkakapcsolatot alakítsak ki. Ha valamire nem mondanak, akkor nem vitatkozom velük, hanem próbálok más megoldást keresni. Mind a két félnek bele kell ebbe tanulnia, és ez a hosszú folyamat majdnem annyi energiát emészt fel, mint a színház tartalmi, művészi része.

– *Hogyan illeszkedik színházatok az egyetem szervezetébe?*

– A Diákközpont része, és ez igen barátságos közeg. Folyamatos kihívást jelent velük dolgozni, hiszen egyrészt a hallgatók nálunk több generációval fiatalabbak, másrészt fluktuálnak, lévén egyetemisták, mi pedig hosszú távon dolgozunk itt.

– *Milyen forrásokból finanszírozzák a színház költségvetését?*

– Három lábon állunk: vannak az egyetemi és a pályázati úton elnyert támogatások, valamint a saját bevételeink.

– *Az egyetem pénzzel is támogatja a színházat?*

– A pénznél lényegesebb, hogy ad helyet, ad infrastruktúrát, és adja a Kulturális Titkárságot – ez forintban nem mérhető. Nyilván lehet forintosítani a színháztermet, a rezsit, a mi közalkalmazotti bérünket.

– *Hány embert alkalmaz a színház számára az egyetem?*

– Négyen vagyunk: két technikus, egy titkár meg én. Én a Kulturális Titkárságnak is dolgozom: amatőr csoportokkal is foglalkozunk, és rendezvényeket is szervezünk. Az irodában egy adminisztrátor, egy pénzügyes és egy mindenes intézi a színház ügyeit.

– *A produkciónak ki támogatja?*

– A támogatást a társulatok pályázat útján nyerik el az NKA-tól, illetve a Fővárosi Alaptól.

– *És a működtetést?*

– A NKÖM a fenntartónk. Az idén szépen emeltek, ezt elsősorban a gázsikra költjük, mert a Szkéné mégiscsak repertoárszínház. Az állandóan itt működő társulatok színészeinek a tiszteletdíját részben társulatuk fizeti, részben mi.

– *És a vendégeket?*

– Nekik gázsit adunk, és a bevétel bizonyos százalékát egyedi megállapodás alapján. Alternatív körben az általunk fizetett tiszteletdíj tisztességesnek mondható.

– *A produkciónak besegítetek?*

– Bizonyos esetekben igen. Most tizenhatmillió a támogatásunk, ami nem olyan sok, de nekünk elég. Az ideális húszmillió

forint lenne, ennél nem is kellene több, hiszen ehhez jön még az egyetem támogatása és a jegybevétel. Ebből a költségvetésből évi százhatvan előadást tartunk.

– *Hányadrészt teszi ki a bevétel a teljes költségvetésnek?*

– A Pintér Béla Társulat sikerének köszönhetően a bevételünk sem elhanyagolható: körülbelül évi hárommillió körüli összeg, melynek egy részét mi használjuk fel, de a nagyobbik arányosan szétosztjuk a társulatok között.

– *Mi a helyzet az NKA-val?*

– Akkora procedúrát jelent megszerezni azt a nem is olyan sok pénzt, hogy elgondolkodtató: egyáltalán érdemes-e pályázni. A bürokrácia rendkívüli, a megpályázott összegeknek csak a töredékét adják oda, de szigorúan megszabják, hogy mire lehet költeni. Nekem a színészek fizetése a legfontosabb, de ezt az NKA-nál nem veszik figyelembe, és előírják, hogy az összeget díszlet, jelmez meg kellék kivitelezésére költsem, holott ezeket a költségeket igyekszünk a lehető legkisebbre leszorítani. Bizalmatlanság jellemzi a viszonyunkat, ezen változtatni kéne, mert a kultúrát nem lehet úgy támogatni, hogy közben arra gondolunk, a másik fél át fog verni.

– *Nemrég újjáalakult az Alternatív Színházi Szövetség, és te is az elnökség tagja lettél.*

– Az elnök Hudi Lászlóval és Szögi Csabával mi hárman a KET-ből alkotjuk az elnökséget. Ez az újjáalakulás azt jelenti, hogy a dolog komolyra fordult, és megszűnt a szövetséget körülvevő apátia. Olyan alkotók is csatlakoztak a szervezethez, akik eddig határozottan távol tartották magukat tőle, például Schilling Árpád és Bozsik Yvette. Őket korábban taszította az eddigi tizen-egynéhány év munkastílusa. Nagy sikernek tartom, hogy be tudtuk őket vonni a munkába.

– *Melyek a szövetség tevékenységének fő irányvonalai?*

– Erősíteni kell a belső szervezeti munkát és a szervezet rangját, elismertségét. Máris hatvan regisztrált tagunk van. Szögi Csaba munkálta ki az együttműködést a szegedi Maszk Egyesülettel. Reméljük, hogy a SZASZSZ, a Szegedi Alternatív Színházi Szemle a korábbiánál fontosabb fesztivállá alakul, válogatott programokkal.

– *Tavaly még volt olyan törekvés, hogy létrejöjjön a Budapesti Színházi Szemle (BUSZSZ), amely a SZASZSZ szerepét vette volna át.*

– A megvalósulatlan BUSZSZ szervezésében csak konzultánsként vettem részt. Ez Goda Gábor és Imre Zoltán terve volt. A SZASZSZ öszvér megoldásként indult, de jónak bizonyult. A szövetség ebbe az irányba menne tovább, persze csak ha Goda Gáborék továbbra is akarják a BUSZSZ-t; ebben mi támogatjuk őket.

– *Mi a helyzet az inkubátorházzal?*

– Létrehozása a legfontosabb célkitűzésünk. Ez folyamatos politikai játszmákkal jár.

– *Hol tart most a projekt?*

– A Flórián Mozi átalakítására már van húszmillió forint a minisztériumtól, a főváros pedig ingyen adja az épületet. Nincs azonban még pénzügyi keret az épület működtetésére. Ez éves szinten újabb húszmillióba kerülne, ami fedezné négy személy fizetését és a rezsit.

– *A Flórián mozi a Krétakör lehetséges színházaként élt eddig a köztudatban. Nem lehet, hogy az ő folyamatos ottlétük és az inkubátorház működése összeegyeztethetetlennek bizonyul majd?*

– Ezt a helyet a Krétakör nem kapná meg örökös hitbizományként, és nekik sem ez a szándékuk. A szövetség valamilyen módon szakmai felügyeletet gyakorolna. Mi dönténénk arról, ki legyen az, aki elsősorban használhatja, és ki az, akit még beengedünk. A dolog praktikus részét egy kht. intézné.

– *Mekkora a megvalósulás esélye?*

– Bízom benne, hogy meg fog valósulni. Abban azonban nem vagyok biztos, hogy Óbudán feltétlenül színházként kell működni. Tapasztalatból tudom, hogy egy színház beüzemeltetéséhez három-négy év kell, és ez a folyamat rengeteg kudarcra jár. Az is lehet, hogy csoda történik, és születik egyetlen fontos előadás, amely odavonzza az embereket.

AZ INTERJÚT KÉSZÍTETTE: BARÁTHY GYÖRGY

Summary

The present issue, like the preceding one, opens with reviews of the rich choice concerned with some of the first nights our theatre offered. Balázs Perényi, Andrea Tompa, Tamás Tarján, Enikő Tegyi, István Nánay, Judit Szántó, Judit Csáki, Tamás Koltai, Andrea Stuber, Tamás Tarján and Andrea Tompa once more, László Zappe and Balázs Urbán share with the reader their impressions of Shakespeare's *As You Like It* (played by the Military Chamber Theatre under the title of *The Bozgars* – meaning “homeless people” in Rumanian), Eugene Ionesco's *Jacques ou La Soumission* (Hungarian State Theatre of Cluj/ Kolozsvár), Mihály Vörösmarty's *Czillei and the Hunyadis* (adapted by György Spiró for the National Theatre), Alice Mosonyi's *Cinderella* (by the Studio „K” at the National), István Örkény's *Cat's Play* (Third Theatre, Pécs and Novi Sad/Újvidék), Gergely Csiky's *Bubbles* (National Theatre), Martin McDonagh's *The Lieutenant of Inishmore* (Kaposvár) and *The Beauty Queen of Leenane* (Madách Chamber Theatre), Voltaire's *Candide* or *The Optimist*, in the musical version by Bernstein, Wheeler and Wilbur (Kaposvár), Henrik Ibsen's *An Enemy of the People*, as adapted by Arthur Miller (Győr), Vassili Sigarijev's *Black Milk* (The Chamber), Dostojevski's *The Karamazov Brothers*, as adapted by Richard Crane (Szolnok), Molière's *Don Juan* (Miskolc and Zalaegerszeg) and finally Christopher Hampton's *The Talking Cure* (by the Budapest Chamber Theatre at the Tivoli).

Two new opera productions are also reviewed. András Csont saw Benjamin Britten's *The Turn of the Screw* at the State Opera House, while Tamás Márók went to Miskolc where Mozart's *Le Nozze di Figaro* was revived.

Our column on modern dance is preceded by Tamás Halász's conversation with dancer Gizella Zarnóczai. Critics of the month are Csaba Kutszegi and Tamás Halász who saw for us *Medea* and *Sindbad* by the Central European Dance Theatre as well as Yvette Bozsik's *Dance Therapy*.

The unexhaustible subject of theatre financing resurges this time with a contribution by organizer László Megyeri on the Festival of Regional Theatres and György Baráthy's conversation with János Regős, arts manager of the venue Szkéné.

Playtext of the month is *Hagen or the Hate Talk*, a new work by János Térey.

Szeretnénk Önt is olvasóink táborában üdvözölni, egy viszonylag szűk, ám rangos szellemi kör tagjai között. Szerzőink, akikkel a lap olvasása révén megismerkedhet, a kortárs irodalom, publicisztika és grafika élvonalbeli képviselői.
Pénteken keresse az újságárusoknál, vagy fizessen elő az ÉS-re!

Előfizetési díj egy évre: 11 300 Ft, fél évre: 6300 Ft, negyedévre: 3366 Ft

Megrendelem az ÉS-t .....pld.-ban .....időtartamra.

Kérem, küldjenek részemre előfizetési csekkeket.

Név:.....

Cím:.....

A megrendelőszelvényt kitöltve küldje vissza címünkre: 1089 Budapest, Rezső tér 15.
Tel.: 303-9211, Fax: 303-9241